

Oponentní posudek na disertační práci Mgr. Evy Kravarové: „*Psychosociální efekt bariatrických operací a spokojenost pacientů s operací*“

Práce se zabývá důležitým a aktuálním tématem, a to využitím subjektivních indikátorů úspěšnosti bariatrické léčby. Bariatrických operací v současné době přibývá, což je dáno jak zvyšujícím se počtem extrémně obézních pacientů ohrožených závažnými zdravotními riziky, tak nárůstem zdravotnických zařízení, která tento zákrok poskytují. Vzhledem k povaze bariatrického zákroku, po kterém musí pacient dodržovat přísná dietní a režimová opatření, je nutné více než u jiných chirurgických zákroků poznat jak motivaci k léčbě, tak faktory, které ovlivňují spokojenost s proběhlou léčbou.

V literárně přehledové části podala autorka jasný popis problematiky, z níž vychází empirická část práce, tj. popisuje obezitu jako problém zdravotní i psychosociální a podává přehled používaných terapií. Ve vztahu k bariatrickému zákroku zmiňuje očekávání pacienta jako faktor, který může na úrovni prožívání ovlivnit spokojenost pacienta a na úrovni chování jeho ochotu dodržovat režimová opatření. Autorka konstatuje, že studie, které se spokojeností pacientů po bariatrické operaci zabývají, nenalezly jednoznačnou souvislost mezi subjektivním hodnocením pacienta a objektivním ukazatelem úspěšnosti zákroku (váhovým úbytkem), a proto je třeba hledat faktory, které spokojenost ovlivňují.

Empirická část navazuje na klinickou práci autorky, která prováděla psychologická vyšetření u pacientů doporučených ze zdravotních důvodů k bariatrickému zákroku. U pacientů vyšetřených v letech 2003-2006 provedla v r. 2007 telefonický rozhovor, ve kterém zjišťovala, zda bariatrickou operaci podstoupili, o jaký typ zákroku se jednalo, jaký byl následný úbytek hmotnosti a v jakých oblastech jejich života došlo po operaci ke zlepšení. Metodou sběru dat zde byl telefonický rozhovor, který prováděla sama autorka, která pacienty-respondenty osobně znala. Nevýhodou zde může být – jak sama konstatuje – nedostatek anonymity a osobní vztah s pacientem, který může osobě zainteresované v jeho léčbě referovat o účincích léčby pozitivněji, výhodou byla 100 % míra spolupráce pacientů. Vzhledem k tomu, že šlo o mapující výzkum, nezdá se být nevýhoda použité metody sběru dat pro výsledky studie rozhodující. V popisu rozhovoru, resp. jeho části, která se týkala dopadu operace na různé oblasti života pacienta, postrádám podrobnější informace o tom, jak byly odpovědi pacienta kódovány na „ano“ a „ne“, tj. jak bylo naloženo s odpovědí typu „vlastně nevím“, „ani jsem o tom

nepřemýšlel/a“ případně „v něčem ano, v něčem ne“, zda byli pacienti vedeni k jednoznačnému vyjádření nebo bylo „ano „ne“ výsledkem autorčina zpracování získaných dat.

Co se týče výsledků zpracování, zcela souhlasím s tvrzením autorky, že výsledkem je popis, pro tento typ studie zcela dostačující. Použití statistického testu má vzhledem k malému počtu osob při třídění jen pomocnou vypovídací hodnotu.

Považuji za přínosné, že popis upozorňuje na proměnné, jejichž vliv má být dále zkoumán a ověřován. Jedná se např. o zlepšení v oblasti mezilidských vztahů, případně o vliv bariatrické léčby na partnerský vztah. Autorka v diskusi opět připomíná, že pravděpodobným prediktorem úspěšnosti bariatrické léčby je to, jaká má pacient očekávání, což nemohlo být do tohoto výzkumu zahrnuto, ale představuje to důležité doporučení pro další výzkum této oblasti.

Považovala bych za zajímavé porovnat výsledky pacientů, u kterých od absolvování operace uběhlo méně než 2 roky a pacientů po dvou a více letech od operace. Dosavadní zjištění ukazují, že subjektivně pocíťované zlepšení se po půl roce, zřejmě vlivem adaptace, pomalu vrací k úrovni spokojenosti, která byla naměřena před operací, ač objektivní parametry (váhový úbytek, snížení zdravotních rizik) dokládají přetrvávající zlepšování zdravotního stavu. Možná by výsledky práce dovolovaly porovnat témata, o kterých hovoří pacienti s kratší a delší dobou po operaci a případně tak naznačit, zda lze v období po operaci pozorovat určité fáze zlepšení týkající se konkrétních oblastí života. Může se autorka k tomuto bodu vyjádřit?

V souvislosti s oblastmi života malá poznámka – kvalita života je pojem, který je v současné době operacionalizován, nedoporučuji proto ho používat ve vágním slova smyslu „kvalita života se zlepšila“ v případě, kdy nebylo použito měření nebo sledování kvality života.

Závěrem konstatuji, že autorka prokázala výbornou orientaci ve zvolené problematice, navrhla vhodné výzkumné otázky, zvolila odpovídající metodu sběru dat a kriticky zhodnotila získané výsledky. Dle mého názoru práce splňuje předpoklady k udělení hodnosti Ph.D.

 27/5/11
PhDr. Eva Dřaĝomirecká, PhD.

vedoucí katedry sociální práce FF UK